

ДОБРУДЖА

266 В А Р Н А,
Археологическо Дружество

ОРГАНЪ НА СЪЮЗА НА ПРОСВЪТНО-БЛАГОТВОРИТЕЛНИТЕ ДРУЖЕСТВА «ДОБРУДЖА» ВЪ БЪЛГАРИЯ

Телефонъ № 972

Редакторъ: П. Господиновъ

Адресъ:
в-къ „Добруджа“
ул. „Сердика“ № 3.
Годишенъ абонаментъ:
За членове 60 лв.
За нечленове 100 лв.
За чужбина 200 лв.
За Америка 2 долара
Брой 1 левъ

Ревизия на договоритѣ

Какво става въ Добруджа

Стара пѣсенъ

Свѣтътъ все повече се убеждава въ несправедливостта на насилническите мирни договори. Дори много отъ създателитѣ имъ, като Лойдъ Джорджъ и Франческо Нити, днесъ открито ги атакуватъ. Идеята за ревизия на мирнитѣ договори денъ-изденъ печели почва. Западната демокрация не скрива вече опасността, които съдържатъ узаконенитѣ несправедливости въ договоритѣ. Така се дойде до предложението на китайския делегатъ въ О. Н. относително прилагането на чл. 19 отъ пакта. Избра се комисия, въ която заинтересованитѣ държави се съюзиха, за да провалятъ справедливата кауза, на която се явиха ревностни защитници Китай, Англия, Германия и други държави, победители и победени.

И другъ пътъ сме имали случай да изтъкнемъ на това мѣсто: цинцарщината, като вѣренъ агентъ на ромънизма, не се спира предъ нищо, насърчава наофициално, въ преследването на своитѣ пълкени цели — обезбългаряването на Добруджа, икономическото поробване на добруджанскитѣ българи, суспендирането на всѣка възможностъ за легална борба на мѣстното население. Ето факти:

Една къса телеграма отъ Букурещкото министерство на земледѣлието, изпратена до властитѣ въ Силистра и Добричъ, гласи, че всѣки стопанинъ трѣбва да бжде собственикъ на плода на своя трудъ. Съ други думи, всички, които сж орали, сѣли, женали и вършали, сж въ правото да разполагатъ съ добититѣ цѣнности. Значи, телеграмата на г. Михалаке идва да потвърди едно положение, признато отъ вѣковетѣ и осъетено отъ законитѣ въ всички страни — правото на собствеността.

то на една „паразитна“ класа, както я охарактеризира професоръ Блонделъ презъ време на анкетата си въ Южна Добруджа. И всѣчко това въ ущърбъ на едно работоспособно, трудолюбиво и възприемчиво население.

1. „Македоно-ромънската университетска младеж“ (една патриотарска организация въ Букурещъ) е разпръснала изъ Добруджа следния провокаторски афишъ: „Не забравяйте, че сте въ вашата държава и подъ закрила. Удрайте съ решителностъ върху подлостта на българския иредентизъмъ, който се прикрива подъ тенденциозното тълкуване на ромънскитѣ закони. Премажете въ случай на нужда зловещитѣ лица, инструменти на българския иредентизъмъ. Не отказвайте миналото си, не правете племето ни за смѣхъ! Ние сме рамо до рамо съ васъ!“

Каква нужда е продиктувала издаването на това нареждане? Ясно е, че въ Добруджа въпросътъ за собствеността е поставенъ на свършено други начала; тамъ е узаконенъ като чели грабежътъ. Иначе нѣмаше защо да се издава официално нареждане за работи, които сж неоспорими.

Официалнитѣ вилети (печатани въ в. „Диминица“, изнесоха и потвърдиха всѣчки факти, които ние отъ редъ години сме афишарали: че общо безконтролно разграбване съществува въ всички области на живота.

На 7. IX. т. г. жителтъ на с. Каралий Ненчо Недковъ, 50 год., отивайки си за село, билъ нападнатъ отъ цинцари-колонисти, които му задигнали 70,000 лей, следъ като най-звѣрски сж го били. Злосторницитѣ се знаятъ. Властта, обаче, си прави углушки. Цѣлата хайка противъ добруджанци се подпомага и улеснява отъ административнитѣ органи.

И тая телеграма идва като едно красноречиво доказателство да признае косвено, че режимътъ за собствеността въ Южна Добруджа почива на скандални начала, уникумъ по своята сжщностъ. Тя идва още да потвърди, че въ тая нещастна провинция правото е на силния, на юарука, на камшика, на куршума.

И ако нѣкои честни хора въ Добруджа си позволяваха чрезъ печатъ или други законни сръдства да издигнатъ гласъ въ защита на правото, противъ съществуващитѣ неправди, тѣхъ веднага цинцарската клика ги заалява съ побой, арестуване, дори и убийство.

Въ с. Височой на б. с. м. пристигнали войнициграничари, подъ командата на единъ казралъ и, следъ малтретиране на населението, насилъ взели 13 каруци, за да нѣсатъ дѣрва отъ с. Куюджукъ до поста. Сжщитѣ войници стреляли по селянитѣ на Рефетъ.

Никой вече днесъ не спори, че отъ създаването на специалния законъ за собствеността на Южна Добруджа свещеното право да се ползувашъ отъ труда си е потъпкано предъ очитѣ на властта и цивилизованото обществено мнение на Европа.

Национал-царанистката партия, която дойде на властъ въ Ромъния съ най-големъ обещания, не е сторила нищо, за да оправдае думитѣ си. Г. Михалаке казва, че всѣки стопанинъ е господаръ на труда си, но това сжщото го каза миналата година по сжщото време и г-тъ Луческу. И, както миналата година, тия заповѣди не можаха да премахнатъ грабежитѣ и погромитѣ въ Каджубой, Гарванъ, Ходжа-кѣой и пр., сжщото се върши и днесъ.

Колониститѣ-цинцари отъ с. Гьоре, предвжждани отъ прочутитѣ побойници Цичимѣу и Цивики, на 9 с. м. сж нападнали група беззащитни българи и ги били най-жестоко. Малтретиранъ билъ и цинцаринтъ Р. Сърбу, защото порячалъ вандалщинитѣ имъ.

Фактъ е, че благодарение на особенитѣ тълкувания на тоя неконституционенъ законъ, отъ неговото прилагане се създаде една нечувана аномалия въ стопанственитѣ отношения. Измисли се фантомната формула „мирие“, за да се разруши съществуващата малка собственостъ въ Добруджа. Върѣчки постановленията на визирания законъ за верификацията — че преди комасирането на земята не може да става никакво прехвърляне на отнетата земя, сжщата стана причина на едно общо разграбване, като задоволи апетита на всички ония, които се смѣтаха прями и законни господари на заграбеното.

Върѣчки всѣчки заповѣди за зачитане на частната собственостъ и трудъ, ние знаемъ, не се поврѣчи ни най-малко на общото разграбване на снопи, изправане на хамбари — нѣщо повече дори: продължава се плащането димжа за едно и сжщо мѣсто и на колонистъ, и на чиновникъ, и на държавата.

Крумъ Петровъ отъ с. Бѣлице, Тутраканско и Симеонъ Илиевъ отъ с. Денизлеръ, сжщата околия, наплеветени, че се занимавали съ „комитаджийство“, били осждени отъ ромънскитѣ сждилища по на 5 години затворъ.

Така се извършва процесътъ на пролетаризиране на миноритарнитѣ маси, да не кажемъ лумпенизирането имъ — отъ една страна. И отъ друга, — създаване-

И днесъ сжщитѣ условия сж изворъ на скандални разпри, кървави сбивания въ Бръчма, Караорманъ. Вчера опитъ за обирание на стопани отъ единъ агрономъ, въ съгласие съ една писарушка въ Доймушларъ, а утре въ Гарванъ или Кайнарджия и пр. — тая система продължава. Тоя процесъ на разпри ше продължава, върѣчки заповѣдитѣ лани на г. Луческу, днесъ на г. Михалаке, защото не съ заповѣди и платонически изявления се промѣнятъ социални язви.

Напоследъкъ сж излежавали наказанието си въ Галацъ, подхвърлени на чюдощицетъ, невъзможенъ по своята жестокость режимъ. Презъ юлий месецъ т. г. сж яванъ рискъ за живота си, тѣ избѣгали отъ арестанския лагеръ въ мѣстността „Писина“ край Галацъ и следъ 12 дневни премедия, съ последни сили, преминали границата.

Организационенъ животъ

По решение на Изпълнителния комитетъ, натоваренъ бѣ г. Драгомиръ Савовъ да направи обиколка изключително на селскитѣ д-ва въ Русенска, Балбунарска, Разградска и Кеманларска околии, която успѣшно завърши на 30 м. м.

А ако и дешното правителство не е забравило какви язви съществува въ Южна Добруджа и иска да скрие злото — толкова по-зле за него и за неговата кауза.

Разказитѣ имъ за режима въ затвора и за страданията на брата-робъ предизвикватъ сълзи.

Др. Савовъ е успѣлъ да обходи дружествата въ следнитѣ села: Сливополе, Бръшленъ, Юлеръ, Настраждънъ, Балбунаръ, Джеферово, Джеферлеръ, Юнуларъ, Кара-Коджаларе, Шереметъ, Заветъ, Караачъ, Узунджеаланъ, Кили-кюджукъ, Липникъ, Юнузъ-абдалъ, Дурачъ, Малка-кокарджа, Голѣма-кокарджа, Кеманларъ, Мумджиларъ и др., а отъ градскитѣ организации — Русе, Разградъ, Варна и Ески-Джумая. Почти навсѣкжде той е свикалъ общи или настоятелствени събрания, където сж се третирали организационни и др. въпроси.

Миронеску говори

Споредъ „Ендендансъ Руменъ“ (13. XI) г. Миронеску, министъртъ на външнитѣ работи, е заявилъ въ О. Н. по въпроса за малцинствата следното:

ка въ деия на тази скръбна десетгодишнина всички приобщимъ своя гласъ на протестъ, наедно съ изтерзания български народъ:

Долу насилническитѣ договори! Дайте права на малцинствата! Гарантирайте самоопредѣлението на поробенитѣ народи!

Добруджа иска да живѣе! Добруджа ще пребжде, върѣчки жестоката повеля на ромънската олигархия и нейнитѣ крѣволоци.

Нуждата отъ чести обиколки твърде добре се схваща отъ Изпълнителния комитетъ, обаче осжжднитѣ материални сръдства и разнокнитѣ, които съпровождатъ една подобна обиколка, винаги сж прѣчели на ИК да праща редовно свои членове сръдъ емиграцията. Ако тя желее да поддържа постояненъ контактъ съ управителното тѣло на съюза и бжде по-често спождавана, за да ѣ се изнасятъ беседи, реферати и пр., трѣбва навреме да се издѣлжава къмъ ка-

„Колкото се касае за проблемата за покровителството на малцинствата, О. Н. се е занимавало съ нея и, напоследъкъ, то прие измѣнения въ процедурата въ полза на малцинствата. Но азъ не вървамъ, че ще може да се отиде подалеко.“

Това би било противно на договоритѣ, вредно на консолидирането на съответнитѣ държави и опасно за запазването на мира.“

— Очевидно, г. министъртъ е сгрѣшилъ въ своитѣ изявления. Навѣрно, вмѣсто „но азъ не вървамъ“, че ще може да се отиде подалеко“, той е искалъ да каже: но азъ и моето правителство не желаемъ да се отиде подалеко по въпроса за малцинствата.

Избраната за целта подкомисия не може да вземе решение по въпроса. Затова пъкъ велика Англия, чрезъ устата на Робертъ Сесилъ, а преди това още по-властно и чрезъ Макдоналдъ — решително се изказа въ полза на китайското предложение, даже — за една ревизия на всѣчки мирни договори.

Това въбси всички победители, най-вече Балканскитѣ държави, които войната облагодетелствува съ чужди територии. Тѣ се заеха да предотвратятъ акцията за ревизия на мирнитѣ договори. Върѣчки това, тѣхнитѣ у с и л и я отидоха напраздно. „Нищо не е вѣчно“, каза графъ Японъ въ О. Н. И насилническитѣ мирни договори неминуемо ще бждатъ ревизирани.

Но отъ това ще се възползува ли съ нѣщо България? Трѣбва ли да се предполага, че съ ревизирането на мирнитѣ договори Добруджа би се радвала на свобода? Ние мислимъ, че една подобна въра би била много дръзка. При това, нашата освободителна целъ далече надхвърля борбата за народностни права — които договоритѣ гарантиратъ на всѣчки поробени малцинства — и за ревизията на мирнитѣ договори, въ смисълъ на териториалното имъ измѣнение.

Ние не бихме се отказали нито отъ едното, нито отъ другото. Но нашата задача е по-голяма, по-далечна и по-велика: ние искаме свобода! А нейното възтържествуване ще дойде само по пътя на народностното самоопредѣление, следъ дълга и упорита борба. Нека продължимъ по избрания пътъ.

Тая година на 27 XI се възриватъ 10 години отъ подписването на Нойския договоръ. Цѣли 10 години се изминаха отъ поробването на Добруджа. Не-

сата на съюза. Т о в а ще окуражава и членоветѣ на ИК къмъ по-енергична дейностъ.

При това, комитетътъ дължи да направи бележка на всѣчки д-ва, които не сж уредили задълженията си предъ г. Савова, да сторятъ това веднага, защото предъ насъ стои подготвката на XII я редовенъ конгресъ, издаването на съюзния календаръ, значкитѣ и осжществяването на редица организационни акции.

Резолюция - протестъ

за положението на добруджанската младеж

Първият младежки съборъ в Варна, свиканъ на 9 августъ 1929 г., следъ като се осведоми за политиката на денационализация и безправие, която официална Ромъния е въвела въ система, давайки си сметка за извършенитъ издевателства и безчинства отъ шовинистическитъ организации въ кралството, —

Съ неудържимо възмущение констатира, че българскиятъ елементъ въ Добруджа продължава да е жертва на ежедневни побоища, арести, безчинства и убийства; че положението на подрастващото добруджанско поколение е още по-лошо (българскитъ училища въ селата сж затворени, а сжществувалитъ въ някои градове се намиратъ подъ угрозата да бждатъ закрити поради... формални причини); че жестокитъ полицейщини, административнитъ произволи и политическитъ репресали сж станали повсемъстно явление, съ което се цели възблъгарването на Добруджа, изкористване народностното съзнание на добруджанскитъ българи и денационализирването имъ; че надеждитъ, които правителството на Маниу възбуди, се оказаха безплодни, последицята отъ което сж налице: разочарование, покрусата, кърватитъ саморазпраши съ цинцаритъ; че ромънската власт, върна на противобългарската си политика, въ своя шовинистически бсъ не пощади и подрастващото добруджанско поколение.

Подчертавайки по този начинъ своето дълбоко убеждение за създаденото положение въ Добруджа, първият добруджански младежки съборъ високо апелира къмъ всички демокритически правителства и институции на България и въ Европа и къмъ Обществото на народитъ — съ своята немедлена и належаша интервенция — да прекратятъ изключителния режимъ въ Добруджа съ зачестилитъ впоследствъ убийства, масовъ тероръ, инсцениране на процеси срещу невинни граждани, обезземляне, издевателства и безчинства надъ добруджански девизи и майки, ангарии, денационализаторска просветна политика, преследване и малтретиране на всички будни добруджански синове, изключителни мърки противъ българската преса въ Добруджа, обезбаване на българскитъ черкви, здания на българскитъ училища, училищнитъ имоти, българскитъ библиотеки, собственост на мѣстното население.

Добруджанската младежъ все още вѣрва, че нейниятъ викъ за правда и за справедливостъ ще бжде оцененъ по достоинство, че хуманитарна и демократична Европа, както и напредничавото обществено мнение на Балканитъ, ще направятъ всичко

Братоубийствата

Кининъ уби Авелъ.

Много години се изменяха отъ тогава. Но братоубийствата още не сж престанали. Често тѣ сж резултатъ на престъпна воля, жадна за власт, жертва на котериенъ духъ.

Напоследъкъ братоубийствата срѣдъ македонскитъ революционери отново зачестиха. Общественото мнение въ страната единодушно ги заклеми. Но тѣ не спиратъ. Засега никакви изгледи не говорятъ, че ще престанатъ.

Ние не желаемъ да вземаме страна въ тази жестока и безполезна саморазправа. Не можемъ, обаче, да не присъединимъ нашата скръбъ къмъ общия викъ:

Стига вече!

Политика или манищина

Въдъ „Свободна Добруджа“ въ една голѣма статия се мъчи да докаже, че Караджата не е добруджански герой, а национален, — на отрудения български народъ. Следъ това вестникътъ продължава: „Караджата ние признаваме за националенъ герой, а добруджански герой е Дъчо Михайловъ“. Зареждатъ се по нататъкъ фразитъ: империалисти, шовинисти, господари, капиталисти, експлоататори и т. н.

Ако погледнаме съ безпристрастно око на нашитъ политици отъ в. „Свободна Добруджа“, още отъ пръвъ погледъ ще се убедимъ, че тѣ мислятъ подъ дебелата сѣнка на московскитъ знамена.

Чай е Караджата?

Добруджански герой ли е? На тѣзи въпроси тѣ не отговарятъ.

Добруджа не бѣше ли българска, не съставлявашъ ли частъ отъ България, не отказа ли се отъ нея Ромъния следъ Берлинския договоръ? Тогава за коя България се би и умрѣ Караджата?

Само хора съ манталитета на в. „Свободна Добруджа“, които сж се запернали да освобождаватъ цѣлия свѣтъ, могатъ да твърдятъ, че, когато празнуваме деня на Караджата, ние правимъ шовинистическа политика.

Ние празнуваме деня на Караджата, а сжщевременно и деня на Добруджа. Съ Караджата, като отърменъ неинъ синъ, ние искаме да напомнимъ живата преданостъ, себеотрицание и беззавѣтна обичъ къмъ Родината, а съ празнуване деня на Добруджа — напомняме на поколѣнията, че тя и днесъ е въ робство и че иска беззавѣтно предани борци за своята свобода.

Караджата не се е билъ въ Добруджа, а на Балкана и умрѣ въ Русе. А къде се би добруджанскитъ „герой“ Дочо? Въ Добруджа сж цинцаритъ и съ ромънскитъ потисници или около с. Джевель, дето бѣ и убитъ въ сражение съ българската власт? За каузата на Добруджа ли бр-

зависещо отъ тѣхъ за удовлетворяване справедливитъ искания на Добруджа, въ името на хуманността и мира.

Добруджанската емиграция винаги се е отворачавала отъ братоубийствата. Въ нейнитъ редове, въпрѣки различията, гърпимостта всѣкога е пречупвала елитъ воли. Единодействието е побеждавало, за да даде пътъ на тѣй много желаното единодушие. Побеждавала е колективната добруджанска съвѣстъ, — жаждата за добротворство.

Само този пътъ предвещава победа за идеала. Въ едно семейство може да сжществува несъгласия, но общата несрета и любовта трѣбва всѣкога да обзоржжатъ престѣпнитъ рѣце.

Дайте просторъ на добрата воля! Родината иска отъ всички самопожертвувателностъ, задружна борба!

дѣше той съ своята чета дживелскитъ гори, или за каузата на потиснатия отруденъ народъ въ България, Ромъния, Сърбия, Гърция и Турция? Тогава чий „герой“ е той, изобщо, ако може да се нарече герой, на „Добруджа“ или отрудения български, ромънски, турски, сръбски и „вся народности землю“. Ето едно доказателство. В. „Свободна Добруджа“, бр. 61, пише: „Но българската държава не може да даде тази свобода, защото само по себеси се разбира, че едно присъединяване на Добруджа къмъ България автоматически ще смѣни господаритъ и пакъ ще останатъ потиснати националноститъ“. Значи, било България, или било Ромъния все едно. И тукъ тирания и тамъ тирания. Добруджанецътъ и тукъ и тамъ все е подъ властта на империализма. Чуйте, добруджанци, вие, на които българския народъ даде земя и подслонъ! Вие, които избѣгахте отъ ромънската жестокостъ; вие, които напустнахте родна земя и дойдохте въ свободна България, за да ви потиска българския жандармъ, за да не можете свободно да дишате, — организиратъ се около вѣтъ „Свободна Добруджа“ и сиѣло поведете борба за свободата на робитъ сръби, ромъни, турци, китайци, българи и д.

Не мисля, че има хора съ здравъ разумъ, които биха могли да поведатъ народа си въ името на такива идеали. Но има словесни гжски, като тия около „Свободна Добруджа“ и „Добруджанско знаме“, които иматъ тепевозлука да ни хвърлятъ обвинение въ шовинизъмъ, защото не сме мислили за трудещия се народъ по свѣта, а само за свободата на Добруджа.

„Апостола на тѣзи свободолобиви идеи билъ революционерътъ отъ дживелскитъ гори. Д. Михайловъ се сочи като носителъ на идеи, които Марксъ, Енгелсъ, Ласалъ преди 100 години прокламираха, които идеи днесъ счупиха главата на цѣла една нация, като руската.

Азъ не разбирамъ, защо имъ сж новитъ богове, когато старитъ още не сж забравени.

(Следва краятъ).

Б. Петровъ

Изъ ромънския печатъ

Ромънски самопризнания

„Лула“ (26. IX) пише:

Въ „Добруджа колониститъ заплашаватъ, защото отдавна очакватъ подобрение. Положението имъ е тежко. Какво трѣбва да прави правителството?

Ние нѣмаме претенцията да даваме съвети. Българитъ притежаватъ земитъ си на законно основание и не е достатъченъ чуждиятъ имъ произходъ, за да бждатъ ограбени.

Ние не знаемъ какво трѣбва да се прави. Знаемъ, обаче, че досегашната колонизационна политика е била погрѣшна. Отначало въпросътъ не е билъ добре проученъ.

Ромъно-македонцитъ, безразлично дали сж били изгонени отъ роднитъ си мѣста или сами сж избѣгали отъ тамъ, сж мислили, че ако дойдатъ въ отечеството си, ще намѣрятъ едно парче хлѣбъ и единъ късъ земя.

Но това не трѣбваше да имъ се обещава отъ никое правителство. Днешното правителство трѣбва да проучи въпроса и да види какво може да се направи.

Г. Маниу и малцинствата

„Питрия“, Клужъ (10. IX) пише:

Въ списанието „Гласа на малцинствата“, което излиза въ Лугошъ, подъ ръководството на г. Елемеръ Якабфи, е напечатана една статия, подписана отъ Д-ръ Евилдъ Аменде, главенъ секретаръ на конгреса за европейскитъ малцинства.

Въ тая статия, озаглавена „Ще разрешатъ ли Ромъния въпроса за малцинствата“, авторътъ се занимава съ положението на малцинствата въ кралството, което намира засега сериозно.

Въпрѣки, че правителството на Маниу е реализирало въ други области значителни резултати — казва г. Аменде — въ областта на справедливитъ искания на малцинствата много малко е направено досега.

Така се обяснявали, споредъ него, разочарованията на малцинствата. Той признава, обаче, че, ако правителството на Маниу не е отдало досега нужното внимание на тая проблема, това се дължи на първо мѣсто на факта, че сегашниятъ режимъ има да се бори съ голѣми мжчотии, както въ вътрешната, тѣй и въ външната политика.

Като заключение д-ръ Аменде казва, че съдбата на малцинствата е тѣсно свързана съ она на правителството на г. Маниу, — единъ идеалистъ, който се е натоварилъ съ задачата да разреши тая проблема.

Първата женска конференция тази година ще се занимава съ общозадължителния правилникъ на женскитъ групи, изработенъ отъ ИК, съгласно решението на XII редовенъ конгресъ.

Младешкитъ секретариатъ тѣзи дни ще издаде специаленъ циркуляръ съ дневния редъ на годишната младежка конференция. Нека всички младежки групи изпратятъ своевременно исканиятъ имъ сведения.

Тѣ бждатъ надъ неволата ни. И като поета очакватъ прояснение надъ роднитъ неосводи и изгрѣва на всерадостния денъ.

Ще мине този вѣкъ на злота и всѣки робъ и мжченикъ ще срещне изгрѣва съсъ пѣсни и слънцето съ победенъ викъ.

Пѣсенята на Василь Павурджиевъ е тжжна като народната, на която нѣкожде е много близко по метрика и духъ: „Хайдутъ“, „Осиротѣла нива“, „Жетварска пѣсенъ“. Въ „Окови“ художникътъ отстъпва често на човѣка, който не може да посрѣща съ безразличия днитъ, които преживяваме.

Обичамъ тжжната ти повесть, мой хубавъ, свиденъ, роденъ китъ, и мжната на мойтъ братъ, и тѣхната невѣренъ пътъ,

по който буритъ вилгѣятъ, и никнатъ гробища безъ край, по който майната-робиня надъ люлки траурни ридай.

Необятна любовъ къмъ родината и добруджанската съдба. Каква широта на погледа. Каква възвишеностъ! Какво сърце! — „Окови“ е документъ, че Василь Павурджиевъ, започналъ добре, ще остави следа въ родната ни поезия.

Василь Карамеодоровъ

Добруджа въ литературата ни

Василь Павурджиевъ

Черна орисъ е орисана на племето ни. То чувствува въ гърдитъ си мощнитъ трѣпки на устрема, разперило е вече малкитъ си криле, но не може на волностъ да литне, не може да остави свѣтла brazда въ поднебеснитъ висини, защото орелътъ никога не лети съ окови: — оковитъ тежатъ и обвързватъ о земнитъ неволи.

Окови на материална и морална робия. Робията още тежи на плещитъ на не малко български синове и дѣщери. Съ окови е обвързана и съдбата на плодна Добруджа, най-хубавата и най-измъчената покрайнина на страната ни, надъ която не грѣе радостно слънце и радостенъ вѣтъръ не погалва съ пѣсенъ златокласитъ ниви.

Населението на Добруджа съ коравитъ напукани ржце изнемогва подъ бремето и неволитъ на робията. А разправятъ, че живѣемъ въ вѣка на културния напредѣкъ. Докога? Нѣма ли да слѣзе тихо отъ небеснитъ селения ангелътъ на радостята и на мира, и да спре надъ тая „лодна, но безмѣрно тежка страна“?

Тревога.

И мжка.

И очакване.

Тревоги, и мжка, и очакване сж заробили пламенното сърдце на Василь Па-

вурджиевъ. Плодъ на този процесъ е малката стихотворна сбирка „Окови“, въ която доминиратъ непосредственитъ преживявания, простотата и оригиналната образностъ.

Стихотворенията въ „Окови“ сж горестни цѣвѣта, които чезнатъ за слънце и ведрина по пѣтя на едно бурно сърдце, готово за всеотдайна жертва и великъ подвигъ.

Племя мое, племя непогалено, кървавъ пътъ живота ти бележи, рани цѣвнатъ по снага ти алена и живѣешъ въ сълзи и болези!

Ти не кичишъ днитъ си съ цѣвѣта, а до гроба гробъ следъ гроба ринешъ, нѣма слънце надъ тебъ да засвѣти, и безъ радостъ и безъ пѣсни гинешъ.

Че съ верига робска си опасано и подъ нея за просторъ вопиешъ, — все въвъ мжка и неволя черна земния си дѣлъ ли ще доишешъ?

Такива тжжни пѣсни може да пѣе само едно сърдце, което действително живѣе въ „сълзи и болези“. А на Василь Павурджиевъ тежатъ рждивитъ ве-

риги на робията и черната участъ на изгнаникъ. Той знае, че човѣшкото сърдце е станало „ручей на сълзи и вопли“, че днитъ надъ плоднитъ полета и тжжнитъ гори като черни гарвани „извиватъ стряхотни зигзати“ и въ мжчителнитъ кошмарни нощи грѣятъ и топятъ изстрадалия народъ, опожаренитъ села. „Небето гърчи мрачни вежди“, „като люлки се люлѣятъ златокласитъ пшеници“, „въ капчуцитъ дъждѣтъ си пѣе и тжжно, горестно наражда...“, „странникъ вѣтъръ надъ поле извива и съ крила си класове люлѣе“, „пустота е въ пуски двори, а далече псета вийатъ...“

Ето картината на добруджанската робия и несрета. Черно чернило. Страдание. Сълзи. Черни пѣсни. Изъ просторната добруджанска равнина сълзитъ сж непресъхващи извори. Всичко е оквернено, похулено и черно. Черна участъ. И за тая черна участъ („срѣдъ мракъ и гробища и бездни върви окуаятъ цѣлъ народъ...“) и непрежалено страдание („надъ всѣка бедняшка илшуря развѣва се трауренъ флагъ“) — за черната наша робия —

Шуми разплакана Марица и плиска кървави вълни, Балканътъ тжженъ и замисленъ гадае свойтъ бджини...

Марица и Балканътъ — тѣ сж съвѣстъ въ поезията на Василь Павурджиевъ.